

Πρόεδρε . Ο Διαυ. δεν ήθε-
ρε αν θέγατε κάποιον να
επιασπρωθεί, ή παρουν
για την κατάσταση .

Ειναι διατεθειμένος για
οιαδήποτε προσφρα
στοιχεία ή συζητησιν
σε μέσων

N.Θ.μ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

Νίκος Διακουλάκης, 7 Ιουλίου 2010

1. ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΥΨΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ (ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ)

Οι συνολικοί πόροι για τα προγράμματα της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 εμφανίζονται στον συνημμένο Πίνακα 1. Περιλαμβάνονται,

24,3
Κοινότη
ΕΠΙ
7,4

- τόσο οι πόροι για το ΕΣΠΑ το οποίο χειρίζεται το ΥΠΟΙΑΝ και συγχρηματοδοτείται από τρία Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ (Περιφερειακής Ανάπτυξης, Κοινωνικό και Συνοχής),
- όσο και τα Προγράμματα εκτός ΕΣΠΑ (Αγροτική Ανάπτυξη και Αλιεία) τα οποία χειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και συγχρηματοδοτούνται από τα άλλα δύο Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ (Γεωργικό και Αλιείας).

2. ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ – ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΣΠΑ

Με την έγκριση των προγραμμάτων από την ΕΕ εισπράχθηκε, ως προκαταβολή, το 5% των κοινοτικών πόρων, ενώ ένα επιπλέον 2,5 % δόθηκε πριν ένα περίπου χρόνο λόγω της οικονομικής κρίσης. Δηλαδή για το ΕΣΠΑ έχουν εισρεύσει στην Ελλάδα 1,5 δισεκ. Ευρώ ενώ εισπράχθηκαν, επιπρόσθετα, μόνο 0,7 δισεκ. Ευρώ μέχρι σήμερα, ως αποτέλεσμα πραγματικής απορρόφησης έργων. Κατά συνέπεια, το πραγματικό ποσοστό απορρόφησης ανέρχεται σε 3,6% επί του συνόλου της κοινοτικής συμμετοχής στο ΕΣΠΑ.

Κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων η χρηματοδότηση των έργων γίνεται μέσω του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων. Η εκταμίευση κοινοτικών πόρων (εκτός από τις προκαταβολές) προϋποθέτει την εκτέλεση των έργων και την αποπληρωμή των τιμολογίων των κατασκευαστών, προμηθευτών, μελετητών κλπ κατά 100% από το ελληνικό ΠΔΕ. Στη συνέχεια, τα στοιχεία πληρωμών

γνωστοποιούνται στην ΕΕ για να εισπράξει εκ των υστέρων η Ελλάδα την αντίστοιχη κοινοτική συμμετοχή.

Η χρηματοδότηση του ΠΔΕ γίνεται συνήθως με δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Ένα τέτοιο δάνειο ύψους 2 δισεκ. Ευρώ υπέγραψε η ελληνική κυβέρνηση με την ΕΤΕ την περασμένη εβδομάδα.

3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ Η ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΕΡΓΩΝ

Η πορεία υλοποίησης των προγραμμάτων της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου είναι προβληματική, ιδιαίτερα ως προς το σκέλος των πραγματικών δαπανών (ροή κονδυλίων στην πραγματική οικονομία), όπως φαίνεται στους Πίν. 1 και 2.

Έτσι, η επίτευξη των στόχων γίνεται όλο και πιο αμφίβολη, όχι μόνο γιατί οι απορροφήσεις είναι πολύ χαμηλές, αλλά κυρίως γιατί δεν υπάρχει ουσιαστική πρόοδος και δυναμική στα προγράμματα με βάση τις εντάξεις έργων και κυρίως τις συμβασιοποιήσεις (νομικές δεσμεύσεις) μετά από προκηρύξεις και διαγωνισμούς.

Σύμφωνα με τα στοιχεία Έκθεσης της ΕΕ (τέλος 2009) για όλες τις χώρες-μέλη, μόνο το 11,8% του συνολικού προϋπολογισμού του ελληνικού ΕΣΠΑ, καλυπτόταν με ενταγμένα έργα έναντι μέσου όρου 27,1% των ΕΣΠΑ των 27 κρατών-μελών, με την Ελλάδα να βρίσκεται στην τελευταία 27η θέση. Χώρες με ΕΣΠΑ ανάλογου μεγέθους με το ελληνικό, είχαν πολλαπλάσια ποσοστά ενταγμένων έργων στα δικά τους ΕΣΠΑ όπως η Πορτογαλία με 38% και η Ουγγαρία με 45,7%.

Σήμερα, η εικόνα έχει βελτιωθεί αλλά οι συμβασιοποιήσεις είναι ακόμη στο 15,5% ενώ βρισκόμαστε στο μέσον της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 (ευτυχώς θα μας δοθεί διετής παράταση, αλλά ενδιάμεσα θα λειτουργεί ο κανόνας $n+3$).

Επισημαίνεται ότι, οι απορροφήσεις μέχρι τώρα γίνονται στις εύκολες δράσεις χωρίς στοχεύσεις και κυρίως στις μικροεπιδότησεις και εγγυήσεις δανείων προς τις μικρές εταιρίες όλων των κατηγοριών (εμπόριο, τουρισμός, μεταποίηση,

υπηρεσίες και διάφορα επαγγέλματα) ή σε δράσεις τύπου αλλαγής κλιματιστικών.

Οι παρεμβάσεις διαρθρωτικού τύπου καθυστερούν και παραμένουν χωρίς σημαντικές συμβασιοποιήσεις και απορροφήσεις (έρευνα-τεχνολογία, καινοτόμος επιχειρηματικότητα, ευρυζωνικά δίκτυα, δράσεις διοικητικής μεταρρύθμισης, ενεργειακές υποδομές και δίκτυα, σιδηρόδρομοι, περιβαλλοντικά έργα, σύγχρονα χρηματοοικονομικά εργαλεία, βιομηχανικές ζώνες, επιχειρηματικά πάρκα κλπ).

Για παράδειγμα, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» που εμφανίζει τη μεγαλύτερη απορρόφηση (14,12%), οι δαπάνες κατά 98% αφορούν δύο μόνο δράσεις, περίπου ισομερώς. Την εγγυοδοσία του δανεισμού των μικρών επιχειρήσεων και τις επενδύσεις του αναπτυξιακού νόμου.

4. ΕΠΙΣΦΑΛΗΣ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΓΙΑ ΑΝΤΛΗΣΗ 2,75 ΔΙΣΕΚ. ΕΥΡΩ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟ 2010

Η πορεία της είσπραξης κοινοτικών πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, είναι ιδιαίτερα κρίσιμη,

- αφ' ενός για την κάλυψη των προβλέψεων του Μνημονίου το οποίο αναγράφει το ποσό των 2,75 δισεκ. Ευρώ ως στόχο είσπραξης κοινοτικών πόρων του ΕΣΠΑ εντός του 2010 και
- αφ' ετέρου για να μην έχουμε οριστικές απώλειες πόρων λόγω του κανόνα n+3 στο τέλος του έτους.

Ακόμη πιο επισφαλής είναι η επίτευξη του αντίστοιχου στόχου είσπραξης κοινοτικών πόρων για το 2011, ο οποίος με βάση το Μνημόνιο ανέρχεται σε 3,35 δισεκ. Ευρώ.

Σημειωτέον ότι για την είσπραξη αυτών των ποσών θα πρέπει να γίνουν ακόμη περισσότερες δημόσιες δαπάνες, κατά το ποσοστό της εθνικής συμμετοχής που σημαίνει ότι για το 2011 το ποσό που πρέπει να δαπανηθεί ανέρχεται σε 4,5

περίπου δισεκ. Ευρώ, ώστε να καλυφθεί το ποσό της κοινοτικής συμμετοχής των 3,35 δισεκ. Ευρώ.

5. ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ/ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ – ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΠΑ

Η νέα κυβέρνηση έδωσε προτεραιότητα στην τροποποίηση του Νόμου για τη διαχείριση και εφαρμογή του ΕΣΠΑ. Μάλιστα, εν αναμονή των αλλαγών, αδρανοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και για πολλούς μήνες οι μηχανισμοί υλοποίησης, τη στιγμή που οι όποιες βελτιώσεις έπρεπε να γίνονται «εν κινήσει» αφού δεν υπάρχουν άλλα χρονικά περιθώρια, μετά τις καθυστερήσεις της πρώτης τριετίας.

Παρ' όλα αυτά, ο νέος νόμος (Ν3840/Μαρτ.2010) επέφερε οριακές μόνο αλλαγές και αυτές, σε θέματα που, έτσι κι αλλιώς, δεν έπαιζαν ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο στη μέχρι σήμερα κακή πορεία εφαρμογής.

Το Μνημόνιο όμως περιλαμβάνει μέτρα και στόχους για το ΕΣΠΑ όπως:

Α) Δημιουργία συστήματος «γρήγορης παραγωγής έργων». Στο πλαίσιο αυτό ισχύει νέα Υπουργική απόφαση (ΥΠΟΙΑΝ) από 1.6.2010 για δραστικές συντμήσεις χρόνων σε όλα τα στάδια υποβολής, αξιολόγησης, ένταξης, εγγραφής στο ΠΔΕ, δημοπράτησης, συμβασιοποίησης, υποβολής/ πιστοποίησης/ εκταμίευσης/ καταχώρησης δαπανών των έργων, με ρήτρα την ανάκληση της απόφασης ένταξης.

Β) Ετήσιο στόχο υποβολής 10 μεγάλων έργων στις υπηρεσίες της ΕΕ

Γ) Στόχους απορροφήσεων κοινοτικών πόρων του ΕΣΠΑ:

(2010:2,75 Δισεκ.€, 2011:3,35 Δισεκ.€, 2013:3,73 Δισεκ. €, 2014:3,89 Δισεκ.€)

Με βάση τα παραπάνω, τα κρίσιμα θέματα σήμερα είναι:

- η αποτύπωση της κατάστασης με στόχο την εξειδίκευση των προγραμμάτων και σαφή προτεραιότητα σε έργα/δράσεις με πολλαπλασιαστικά οφέλη,

- η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της κεντρικής διοίκησης του ΕΣΠΑ (ΥΠΟΙΑΝ),
- η κινητοποίηση των εμπλεκόμενων ΓΓ Περιφερειών και Υπουργείων που διαχειρίζονται τα Επιχειρησιακά Προγράμματα και
- η προετοιμασία/ωρίμανση των έργων με αξιοποίηση των εγκεκριμένων κονδυλίων τεχνικής/διαχειριστικής/οργανωτικής υποστήριξης.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ

- Πίνακες (2)
- Πρόσφατο άρθρο

ΚΩΔ. ΕΠ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Συνολική Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Προσκλήσεων (€)	Ποσοστό ενεργοποίησης (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Θετικά Αξιολογημένων Έργων (€)	Ποσοστό Θετικά Αξιολογημένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
		1	2	3	4=3/1	5	6=5/2	7	8=7/2	9	10=9/2	11	12=11/2
01	Ε.Π. Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	2.769.000.000	2.250.000.000	1.892.049.933	68,33%	251.067.322	11,16%	218.818.659	9,73%	4.358.433	0,19%	4.355.462	0,19%
02	Ε.Π. Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	7.400.321.728	4.976.191.728	5.840.230.200	78,92%	2.830.947.014	56,89%	2.290.486.599	46,03%	1.029.114.315	20,68%	234.304.898	4,71%
03	Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	1.721.000.000	1.519.000.000	629.999.612	36,61%	468.963.169	30,87%	468.909.969	30,87%	461.532.618	30,38%	214.497.992	14,12%
04	Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	1.147.000.000	1.075.000.000	650.770.135	56,74%	114.928.377	10,69%	110.790.977	10,31%	34.167.808	3,18%	4.198.589	0,39%
05	Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	3.013.333.333	2.825.333.333	1.737.610.854	57,66%	787.974.664	27,89%	782.975.664	27,71%	427.901.851	15,15%	156.206.499	5,53%
06	Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	2.215.000.000	2.058.000.000	919.056.925	41,49%	408.470.860	19,85%	358.970.860	17,44%	130.197.448	6,33%	36.715.440	1,78%
07	Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση	675.000.000	631.000.000	182.086.000	26,98%	65.940.114	10,45%	65.940.114	10,45%	3.265.196	0,52%	2.902.612	0,46%
08	Ε.Π. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	225.882.353	225.882.353	145.270.340	64,31%	60.849.146	26,94%	60.849.146	26,94%	51.924.081	22,99%	13.476.286	5,97%
09	Π.Ε.Π. Μακεδονίας - Θράκης	4.176.000.000	3.264.500.000	2.976.778.599	71,28%	1.615.590.702	49,49%	1.480.309.510	45,35%	660.170.644	20,22%	360.002.623	11,03%
10	Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων	1.315.000.000	1.143.000.000	843.365.176	64,13%	289.733.206	25,35%	289.733.206	25,35%	186.873.095	16,35%	110.741.168	9,69%
11	Π.Ε.Π. Κρήτης & Νήσων Αιγαίου	1.325.000.178	1.194.000.178	688.286.022	51,95%	408.478.539	34,21%	392.403.039	32,86%	268.962.015	22,53%	145.550.674	12,19%
12	Π.Ε.Π. Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	1.823.285.714	1.473.995.714	1.189.277.035	65,23%	765.724.393	51,95%	765.524.393	51,94%	358.202.980	24,30%	182.071.481	12,35%
13	Π.Ε.Π. Αττικής	3.561.000.000	3.051.000.000	2.148.478.768	60,33%	1.161.995.610	38,09%	1.062.288.689	34,82%	438.448.993	14,37%	147.064.434	4,82%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑΚΩΝ (01-08)		19.166.537.414	15.560.407.414	11.997.073.999	62,59%	4.989.140.666	32,06%	4.357.741.988	28,01%	2.142.461.750	13,77%	666.657.778	4,28%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ (09-13)		12.200.285.892	10.128.495.892	7.848.185.600	64,31%	4.241.522.450	41,89%	3.990.258.837	39,40%	1.912.657.727	18,89%	945.430.380	9,34%
14	ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ	211.733.870	211.733.870										
ΚΩΔ. ΕΠ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	Συνολική Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Προσκλήσεων (€)	Ποσοστό ενεργοποίησης (%)	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Αξιολογημένων Έργων (€)	Ποσοστό Αξιολογημένων Έργων (%)	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συνολική Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
		1	2	3	4=3/1	5	6=5/1	7	8=7/1	9	10=9/1	11	12=11/2
15	ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ	58.294.109	58.294.109	2.507.940	4,30%	2.507.940	4,30%	2.507.940	4,30%	2.507.940	4,30%	32.889	0,06%
16	ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	130.277.598	130.277.598	7.530.655	5,78%	7.530.655	5,78%	7.530.655	5,78%	7.530.655	5,78%	2.077	0,00%
17	ΕΛΛΑΔΑ - ΙΤΑΛΙΑ	118.606.893	118.606.893	5.882.414	4,96%	5.882.414	4,96%	5.882.414	4,96%	5.882.414	4,96%	8.945	0,01%
18	ΕΛΛΑΔΑ - ΠΓΔΜ	11.617.487	11.617.487										
19	ΕΛΛΑΔΑ - ΑΛΒΑΝΙΑ	10.246.220	10.246.220										
ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ (15-19)		329.042.307	329.042.307	15.921.009	4,84%	15.921.009	4,84%	15.921.009	4,84%	15.921.009	4,84%	43.911	0,01%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΠΑ (01-19)		31.907.599.483	26.227.679.483	19.859.180.608	62,24%	9.246.584.125	35,26%	8.363.921.834	31,89%	4.071.040.486	15,52%	1.612.132.069	6,15%

Σημείωση: Τα οικονομικά στοιχεία αναφέρονται σε επίπεδο ΕΠ κι όχι σε Φορέα Διαχείρισης

Κρίσιμος ο ρόλος του ΕΣΠΑ στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Νίκος Διακουλάκης*

Καθώς η ελληνική οικονομία και η κοινωνία βιώνουν τις οδυνηρές συνέπειες της οικονομικής κρίσης, γίνεται ολοένα και πιο φανερό ότι δεν αρκούν μόνο μέτρα εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών για την αντιμετώπιση της.

Χρειαζόμαστε ταυτόχρονα μια δέσμη αναπτυξιακών και διαρθρωτικών πολιτικών που θα αποτρέψουν την ύφεση και την ανεργία και θα μας οδηγήσουν σε μια ανάπτυξη βιώσιμη και διατηρήσιμη με άνοδο του βιοτικού επιπέδου, καλύτερη ποιότητα ζωής και δημιουργία μόνιμων θέσεων απασχόλησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, προτεραιότητα αποκτούν οι επενδύσεις, δημόσιες και ιδιωτικές. Επενδύσεις σε σύγχρονες υποδομές και δίκτυα, αναδιοργάνωση του παραγωγικού τομέα με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της τοπικής οικονομίας, εκπαίδευση και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, βελτίωση της παραγωγικότητας, αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, ολοκλήρωση της νέας κεντρικής και περιφερειακής οργάνωσης του κράτους και της αυτοδιοίκησης, δράσεις στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές και στο νησιωτικό χώρο.

Για να πιάσουν όμως τόπο οι αναπτυξιακές πολιτικές και να συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, θα πρέπει να αλλάξουμε ριζικά το παραγωγικό μας μοντέλο και τις προτεραιότητες των κρατικών ενισχύσεων.

Ναι στην ολοκλήρωση των βασικών υποδομών, αλλά όχι σε βάρος των πόρων που χρειάζονται για αναπτυξιακά έργα και παραγωγικές επενδύσεις με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στο εισόδημα και στην απασχόληση.

Ναι στην τουριστική ανάπτυξη, αλλά με έμφαση στην ποιοτική της αναβάθμιση και στην επέκταση του εναλλακτικού ποιοτικού τουρισμού με βάση το πλούσιο πολιτιστικό και οικολογικό απόθεμα κάθε περιοχής.

Ναι στην τοπική αγροτοκτηνοτροφική παραγωγή, αλλά στροφή στην αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτήματα και των δυνατοτήτων της για να γίνει πιο ανταγωνιστική με αναδιορθώσεις, συνεργασίες, τυποποίηση, πιστοποίηση, οργάνωση της πρόσβασης στις αγορές, σύνδεση της με τους άλλους παραγωγικούς τομείς και τα ερευνητικά κέντρα.

Ναι στη διασύνδεση των τοπικών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων με την τοπική οικονομία, αλλά και δημιουργία γύρω από αυτά, νέων επιχειρηματικών και βιοτεχνικών πάρκων, ζωνών καινοτομίας, ερευνητικών και επιχειρηματικών δικτυώσεων, προσέλκυση επενδυτών.

Ναι στην πράσινη ανάπτυξη, αλλά με σχέδιο για βελτίωση της ποιότητας, ορθολογική χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας, οικοτουρισμό, οικολογικά προϊόντα, μονάδες ανακύκλωσης, ενεργειακά κτήρια, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, υπηρεσίες προστασίας του περιβάλλοντος, κοινωνική οικονομία, κλπ. Σημειωτέον ότι, ο τομέας της πράσινης οικονομίας είναι πλέον ο τρίτος μεγαλύτερος παραγωγικός τομέας στην Ευρώπη.

Για όλα όμως αυτά χρειάζονται οικονομικοί πόροι, και οι μόνοι πραγματικά διαθέσιμοι είναι οι πολυσυζητημένοι πόροι του ΕΣΠΑ που κατά 75% προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεν χρειάζεται βέβαια να τονιστεί πόσο πιο έξυπνα, αποδοτικά, στοχευμένα και χωρίς άλλες καθυστερήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι πόροι αυτοί στη σημερινή δύσκολη συγκυρία. Ας μην ξεχνάμε ότι, ναι μεν το προηγούμενο ΚΠΣ δεν είχε απώλειες πόρων, δεν απέτρεψε όμως την ελεύθερη πτώση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας η οποία έχασε τα τελευταία 6 χρόνια, 35 θέσεις στη σχετική κατάταξη του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ.

Τα προγράμματα του ΕΣΠΑ εμφάνισαν πολύ χαμηλή πρόοδο κατά την πρώτη τριετία (2007-2009) υλοποίησης του. Οι δαπάνες ανήλθαν μόλις στο 3,5% και το κυριότερο, δεν δημιουργήθηκε πραγματική δυναμική με εντάξεις και συμβασιοποιήσεις ώριμων έργων.

Πρώτη προϋπόθεση λοιπόν για να μη χάσουμε οριστικά το τραίνο είναι η επιτάχυνση ώστε να καλυφθεί το χαμένο έδαφος και να διοχετευτούν γρήγορα οι πόροι στην οικονομία που τόσο τα έχει ανάγκη, ιδιαίτερα σε συνθήκες κρίσης.

Δεύτερη προϋπόθεση είναι να ξεπεραστούν οι αγκυλώσεις και οι συνήθεις κακές πρακτικές που χαρακτήριζαν τα προηγούμενα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης. Η λύση της άρον-άρον απορρόφησης, απλά και μόνο για να μη χαθούν πόροι, συχνά οδηγούσε στη λογική της αντικατάστασης των πιο «δύσκολων», αλλά μεγαλύτερου αναπτυξιακού αποτελέσματος έργων, με «εύκολα», αλλά χαμηλής προτεραιότητας, έργα-βιτρίνες χωρίς σημαντικά ουσιαστικά οφέλη, υποδομές χωρίς εξασφαλισμένη λειτουργία και απόδοση, και ορισμένα αμφισβητούμενα προγράμματα επιδοτήσεων.

Τα προβλήματα κακής εφαρμογής διογκώνονται επίσης λόγω των υπερδεσμεύσεων, δηλαδή της ένταξης περισσότερων έργων από τη διαθέσιμη χωρητικότητα των προγραμμάτων, πρακτική, η οποία έφθασε στην ακραία της μορφή στα τελευταία χρόνια

του Γ΄ ΚΠΣ ξεπερνώντας σε μερικά προγράμματα το 140%. Η πονηρή αυτή μέθοδος εξυπηρετεί μεν την ταχύτερη απορρόφηση, μιας και οι συμβάσεις που υπογράφονται είναι περισσότερες, αλλά αυτό που κυρίως επιδιώκεται είναι η «εξυπηρέτηση» περισσότερων φορέων με κριτήρια κάθε άλλο παρά αναπτυξιακά. Το αποτέλεσμα είναι να μένουν πολλά έργα ημιτελή, να συσσωρεύονται απλήρωτοι λογαριασμοί, ένας δε μακρύς κατάλογος τέτοιων έργων, να βρίσκονται σε αναζήτηση εθνικών πόρων που μάλιστα σπανίζουν σε εποχή κρίσης, ή σε αναμονή στον προθάλαμο του ΕΣΠΑ για να ενταχθούν σε αυτό, ως έργα-γέφυρες.

Τρίτη προϋπόθεση είναι να χρησιμοποιηθούν οι πόροι του ΕΣΠΑ ως μοχλός για να προσελκυστούν πρόσθετοι πόροι από διάφορες άλλες πηγές.

Οι δημόσιοι πόροι (εθνικοί και κοινοτικοί) του ΕΣΠΑ μαζί με τους πόρους του αντίστοιχου προγράμματος στον τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας ανέρχονται σε 32 δισεκ. Ευρώ. Σε ορισμένες δε δράσεις τους είναι υποχρεωτική η συγχρηματοδότηση των έργων από ιδιωτικά κεφάλαια, αυξάνοντας σημαντικά τα συνολικά ποσά για επενδύσεις. Μπορούν όμως να αυξηθούν ακόμη περισσότερο οι πόροι αυτοί, αν συνδυαστούν με μεθόδους όπως οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, προγράμματα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων κλπ έτσι ώστε να μεγιστοποιήσουμε το αναπτυξιακό αποτέλεσμα.

Συμπερασματικά, η ουσιαστική αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ είναι ένα πραγματικά πολύ δύσκολο στοίχημα. Δεν έχουμε όμως περιθώρια να αποτύχουμε.

*Νίκος Διακουλάκης

Εμπειρογνώμονας σε θέματα αξιολόγησης και διαχείρισης των ΚΠΣ/ΕΣΠΑ, πρ. Ειδικός Γραμματέας Ανταγωνιστικότητας στο Υπ. Ανάπτυξης (2000-2004)